

Kaimyniškas pasisveikinimas su Tatjana Civjan

Tatjana Vladimirovna Civjan (g. 1937) – žinoma pasaulyje filologė, Maskvos universiteto Pasaulinės kultūros instituto Rusų kultūros skyriaus vadovė, Rusijos MA Slavistikos instituto Tipologijos ir lyginamosios kalbotyros skyriaus darbuotoja. Jos mokslinių interesų sritys – lingvistinė tipologija, semiotika, teksto struktūra, mitologija ir folkloras, XX a. pradžios rusų literatūra, kultūrologija. Yra parašiusi šešias monografijas: *Имя существительное в балканских языках* (Daiktavardis Balkanų kalbose, 1965); *Синтаксическая структура балканского языкового союза* (Balkanų kalbinės sąjungos sintaksinė struktūra, 1984); *Лингвистические основы балканской модели мира* (Lingvistiniai Balkanų pasaulio modelio pagrindai, 1990); *Движение и путь в балканской модели мира* (Judėjimas ir kelias Balkanų pasaulio modelyje, 1999); *Семиотические путешествия* (Semiotinės kelionės, 2001); *Модель мира и ее лингвистические основы* (Pasaulio modelis ir jo lingvistiniai pagrindai, 2005), daugiau nei 300 mokslinių straipsnių.

Donata Mitaitė

Donata Mitaitė: Gerbiamoji Tatjana Vladimirovna, Jūs baigėte klasikinę filologiją. Kaip perėjote į balkanistiką, vaizdingai tariant, iškeitėte Homerą į Kavafį? Kiek kalbų Jūs mokate?¹

Tatjana Civjan: Mano gyvenimą filologijoje (galbūt teisingiau sakyti – visą mano gyvenimą) kelis kartus nulėmė laimingi atsitiktinumai. Stojau į rusų filologijos specialybę, bet nesuvokiamu Maskvos universiteto Filologijos fakulteto priėmimo komisijos sprendimu tapau studijuojančia klasikinę filologiją. Esu už tai dėkinga likimui, nes pats prisilietimas prie antikos ir prie senųjų kalbų įveda mus į ypatingą žinių ir pasaulio suvokimo sritį. Bet neaprupina darbu. 1959 m., baigusi Maskvos universitetą ir vieną semestrą „atidėsčiusi“ receptinę lotynų kalbą medicinos mokykloje, draugų padedama įsidarbinau bibliografe Užsienio

1 Pokalbis vyko rusų kalba, išvertė Donata Mitaitė.

literatūros bibliotekoje. Tai buvo labai vertinga patirtis: rašyti knygų ir filologinių straipsnių įvairiomis temomis ir įvairiomis kalbomis anotacijas.

Ir vėl laimingas atsitiktinumas: 1960 m. valdžia „leido“ struktūralizmą, buvo įkurta keletas sektorių akademinuose instituteuose, taip pat ir Balkanistikos institute, kuriam vadovauti sutiko Vladimiras Toporovas (kad paskui perduotų šias pareigas Viačeslavui Vsevolodovičiui Ivanovui). Tie patys geri draugai pasiūlė bandyti stoti į aspirantūrą, Toporovas mane priėmė (buvau sužavėta ir nustebusi) ir nurodė specialybę – balkanistiką, kad būtų galima remtis antikiniomis kalbomis (praktiškas ir praktinis universitete įgytų žinių panaudojimas), nuo kurių reikėjo „persokti“ į šiuolaikinę graikų ir rumunų kalbą. Mokytis pietų slavų kalbų padėjo rusų kalba, o albanų – tai, kad mokėjau kitas Balkanų kalbas, kurios dėl ilgų tarpusavio kontaktų turėjo daug bendra gramatikoje ir leksikoje (Balkanų kalbos, kaip yra pasakęs žymus XIX amžiaus slovėnų lingvistas Jernejus Bartolas Kopitaras, turi tokią pačią gramatiką, bet skirtingą leksiką). Mokslinę literatūrą reikėjo skaityti anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis. Turėjau kaip nors įsigudrinti ją suprasti ir kitomis kalbomis (deja, apsiribojau indoeuropiečių kalbomis, taip ir neprisilietusi prie turkų kalbos, kuri balkanistikai labai svarbi). Tačiau mano kalbų mokėjimas – lingvistinis: išmanau kalbos struktūrą, sugebu orientuotis tekste ir situacijoje, moku analizuoti tekstą, suprantu jo reikšmes (aišku, naudodamasi žodynais ir gramatikomis). Svečioje šalyje neprapulsiu, bet kalbu blogai, tai mano kartos bėda: negalėjome išvažiuoti į užsienį ir įgyti kalbinės praktikos (aš apskritai 16 metų negaudavau leidimo išvažiuoti, ir tik „perestrojka“ išleido mane „į laisvę“).

Grįžtant prie balkanistikos: svarbi ne tik kalbų giminystė, apie kurią kalbėjau. Toporovas įžvelgė balkanistikos perspektyvumą, ir buvo teišus.

D. M.: Mano sąmonėje Jūs neatsiejama nuo Tartu semiotikos mokyklos. Ar prisimenat Kaeriku vykusias vasaros mokyklas? Suprantu, kad atsakymas į šį klausimą gali išsityti į knygos apimtį, bet vis dėlto, ką ryškiausia ir svarbiausia išsaugojo atmintis? Juk mums Kaeriku – tai jau legenda...

T. C.: Man tai – likimo šypsena: pirmą semiotikos simpoziumą 1962 m. surengė Ivanovas ir Toporovas mūsų sektoriuje (MA Slavistikos institute). Tai buvo proveržis į laisvę, be kita ko, ir tematiškai. Pasirinkau etiketo sistemą, susidomėjusi skaičiau senus etiketo vadovėlius, įkyrėdavau aplinkiniams įmantriomis frazėmis.

Apskritai tai buvo žaidimas, dar ir dabar labai nustembu radusi nuorodų į tą savo „vaikišką“ straipsnį. Po mūsų simpoziumo semiotiką Maskvoje triukšmingai (buvo net laiškų iš CK) uždraudė. Bet – netikėtas posūkis – Jurijus Lotmanas (irgi rizikuodamas) pasiūlė perkelti semiotikų susitikimus į Tartu, ir Kaeriku pirmoji mokykla vyko 1964 m.

Argi galėčiau pamiršti Kaeriku! Kai prieš keletą metų draugai iš Tartu padėjo atvažiuoti į tas brangias vietas ir įeiti į „mūsų“ auditoriją, ji man prisipildė to nepakartojamo laiko balsų. Laimės pojūtį, aišku, sąlygojo ir jaunystė, ir tai, kad susirinko nuostabi kompanija, pradedant Romanu Jakobsonu, Piotru Bogatyriovu, Jurijum Lotmanu, Zara Minc, mūsų „korifėjais“ maskviečiais (Ivanovas, Toporovas, Piatigorskis, Jelizarenkova...), baigiant lengvabūdišku žaliu jaunimu.

Liko daug linksmų atsiminimų, bet laimės jausmo pagrindas buvo nenutrūkstanti, visiškai nesuinteresuota kūryba, įtemptas mokslinis darbas, kuris buvo ir liko gyvenimo pagrindas. Ta mokykla panaši į antikines, artima peripatetikų pasivaikščiojimams, nes mes daug vaikščiojom po apylinkes, o pakeliui sugalvodavom pačių netikėčiausių temų ir siužetų. Gal begrybaujant (prisimenu nuostabius didžiulius raudonviršius) ir atsirado žinomas Toporovo ir Jelizarenkovos veikalas apie grybų mitologiją! Tai mokykla, mokiusi gyventi, įkūnijusi lotynišką posakį *Non scholae, sed vitae discimus*. Kai pradėjusi aštuntą dešimtį, daug patyrusi ir praradusi, tebejaučiu gyvą mokslinį interesą, labai aiškiai suprantu, kokia nepakartojama buvo ta „semiotinė patirtis“.

D. M.: Kaip prasidėjo Jūsų pažintis su Lietuva? Prieš keletą metų man esate pasakojusi, kad Tomą Venclovą Jūs prisimenate gotikinį (ar tai atsiminimai iš Kaeriku, ar įspūdis, sąlygotas gotikinio Vilniaus?) Su kuo dar iš lietuvių poetų ar mokslininkų teko bendrauti?

T. C.: Mano pažintis su Pabaltijo respublikomis prasidėjo dar vaikystėje ir labai įprastai mano maskvietiškai aplinkai. Ryškiausi vaikystės prisiminimai – Dieve, kokia šalta jūra, į kurią varyte varo mama, laukianti ant kranto su rankšluosčiu ir paltu (!). O su „mistiškuoju Vilniumi“ susipažinau jau mokydamasi aspirantūroje ir pagal Toporovo parengtą planą. Tai buvo speciali, jo rūpestingai suplanuota ir aprašyta kelionė, kurios metu turėjau apeiti visas šventas Vilniaus vietas, pradedant nuo Aušros Vartų Madonos (iki šiol apima virpuly, kai iš gatvės žiūriu į sidabrinį votų mirgėjimą ir, atrodo, matau Madonos žvilgsnį). Katalikų bažny-

čias ir stačiatikių cerkves, vienuolynus, sinagogą, karaimų kenesą, pagonių šventovę – viską privalėjau surasti, kad pajusčiau tradicijų, suformavusių daugiasluoksnę kultūrą, įvairovę ir Vilniaus savitumą. Turėjau atkurti kupiną giluminių, galbūt netgi mistinių prasmių Vilniaus erdvę pagal jo topografiją, o sovietiniame Vilniuje tai anaip tol nebuvo taip paprasta (pusiau sugriauti vienuolynai, paversti sandėliais, visur spynos, uždrausta įeiti, nauji pavadinimai, kruopščiai nutrinantys istoriją). Dar prisimenu, kad privalėjau nueiti prie Lukiškių kalėjimo, prisiminti nukankintus ir kankintus, tarp jų ir filosofą Levą Karsaviną.

Tada ir susipažinau su Tomu Venclova, kuris pasiūlė būtinai nuvažiuoti į Sudervę. Po to mus sujungė rinkinys, skirtas mažai žinomam, bet labai savitam Sidabro amžiaus rusų poetui Vasilijui Komarovskiui. Paskui susitikome Urale, Permėje, konferencijoje, skirtoje Borisui Pasternakui, vėliau Maskvoje, kur Tomas skaitė pranešimą apie Vilniaus paveikslą šiuolaikinių lietuvių poetų eilėraščiuose (aš padariau jam pastabą, kad medžiaga apžvelgta išsamiai, bet jis vis dėlto pamiršo vieną poetą – save patį).

Po kurio laiko mūsų sektoriuje suklestėjo baltistika, prasidėjo konferencijos, buvo pradėta knygų *Балто-славянские исследования* serija (išleista 18 tomų!), atsirado naujų pažįstamų, draugų, kolegų: Algirdas Sabaliauskas, Zigmantas Zinkevičius, Norbertas Vėlius, Aleksandras Vanagas, Aloyzas Vidugiris, Bronė Kerbelytė, Simas Karaliūnas – bijau ką nors praleisti ir atsiprašau tų, kieno pavardžių nepaminėjau. Vėliau iškilo studento sūnaus bendraamžių karta. Tada mūsų butas tapo lietuvių persigrupavimo tarpine stotimi, jame skambėjo lietuvių kalba. Jau nebėra Kazimiero Eigmino, nebėra mano sūnaus Nikolajaus, berniukai ir mergaitės tapo solidžiais profesionalais įvairiose srityse, bet man jie taip ir liko: Darius (Aleksna), Liudas (Giraitis), Birutė (Palujanskaitė), Arūnas (Vaicekuskas), Klaudijus (Driškis)... Ir vėl turiu atsiprašyti tų, kurių nepaminėjau. Jie netikėtai atsirasdavo mūsų buto tarpduryje ir būdavo pristatomi taip: „Mama, tai Irutė, Danutė, Danguolė, Regina, Artūras, Eugenijus...“ Iki šiol man taip ir išliko toks šios kartos atpažinimo ženklas; kurį nors iš jų sutikus, klausiu: „Jūs pas mus nakvojot?“

Taigi mano dvasiniai saitai su Lietuva gilūs, o pastaraisiais metais juos sustvirtino maskviško baltistikos centro veikla. Tai buvo Lietuvos ambasados Maskvoje kultūros centras, Baltrušaičio Namai, kurių dvasią kūrė Juozas Budraitis. Jį drįstu vadinti savo draugu. Jo nuopelnai mokslui didžiuliai. Jis dirbo glaudžiai bendradarbiaudamas su Toporovu, kuris iš karto entuziastingai pritarė ir, kaip ir mes visi, buvo labai prisirišęs prie tos Lietuvos salos Maskvoje. Po Toporovo

mirties praėjo jau šešeri metai. Praeitais metais į Lietuvą grįžo Budraitis, ir baigėsi mūsų moksliniai susitikimai, nutrūko daugybė vertingų publikacijų, mums užgeso svetingos Baltrušaičio Namų šviesos, o juk tuose Namuose vyko visi Skaitymai ir susitikimai, skirti Toporovo atminimui. Dabar Slavistikos institutas išleido knygą *Топоровские Чтения I–IV. Избранное* (Toporovo Skaitymai. Rinktinė). Viršelyje – Baltrušaičio Namų fotografija. Taip mes su jais atsisveikinom. Mes su baltiste Marija Zavjalova, buvusia Budraičio pagalbininke, rėmusia visas jo baltistines iniciatyvas, ir mano Slavistikos instituto kolege, nuoširdžiai liūdim: tai didus mūsų, tačiau, manau, ir lietuvių baltistikos praradimas.

D. M.: Kas į baltistiką paviliojo Jūsų sūnų, velionį Nikolajų Michailovą? Kaip Maskvoje augęs berniukas tapo garsiu pasaulyje mokslininku lituanistu?

T. C.: Mano „Maskvoje augusį berniuką“, kai jam buvo 9–10 metų, į lituanistiką (ir baltistiką) įtraukė Toporovas, mokęs jį lietuvių kalbos. Nikolajus viską darydavo labai rimtai, todėl praktikavosi aprašinėdamas vonios plyteles. Iki šiol prisimenu „Kur Nemunas teka...“; užrašytą prie kriauklės. Paskui Toporovas pasiėmė Kolią ir savo jaunesniąją dukterį Anią į garsiąją ekspediciją Pelesoje. Tada Nikolajus gavo iš Toporovo ir „politinių pamokų“ – pasakojimų apie Lietuvos likimą. Po Peleos su sūnum ne kartą važinėjau į Vilnių, o kai jis tapo studentas, Toporovas išsiuntė jį į ramuvos ekspediciją Mielagėnuose (1985). Nikolajus važinėjo į tas ekspedicijas keletą kartų ir labai didžiavosi, kad yra ramuvietis.

Nikolajus (universitete įgijęs klasiko išsilavinimą) buvo poliglotas, tyrinėjo daug kalbų ir tradicijų, o Italijoje dirbo kaip slovėnų kalbos specialistas, labai mėgo Slovėniją, bet, kaip jis pats yra sakęs interviu lietuviškam laikraščiu, „Lietuva liko mano pirmoji meilė“. Kartu su žinomu italų baltistu Pietro U. Dinu Italijoje įkūrė žurnalą *Res Balticae*, aktyviai jame bendradarbiavo. Paskutinis Nikolajaus straipsnis (esu jo bendraautorė) buvo skirtas Toporovo veikalo apie boružės mitologiją lyginimui su Marcelijaus Martinaičio eilėraščiu „Rauda boružei“. Tai straipsnis mūsų abiejų Mokytojo atminimui.

D. M.: Baltų pasaulio modelis, Balkanų pasaulio modelis... Bet mūsų pasaulyje viskas maišosi, pranašaujamas naujas „didysis tautų kraustymasis“. Kokią reikšmę šiuolaikinei kultūrai turi šie senieji modeliai? Ar jie jau tik savotiški reliktai?

T. C.: Reikia nepamiršti, kad kalbama apie mokslinę rekonstrukciją (būtent tai reiškia žodis „modelis“), t. y. apie mokslininkų sukurtą plačios apimties medžiagos, įvairių kultūros tradicijų sukauptos per tūkstantmečius, aprašymo ir klasifikacijos būdą. Baltų, Balkanų ir kiti modeliai – tai universalus archetipinio pasaulio modelio realizacija įvairiose etnokultūrinėse tradicijose, kitaip sakant, bendros schemos konkretizacija. Šito modelio pagrindas – kultūros antropologų semiotikų pasiūlytos opozicijos *gyvenimas / mirtis, šviesa / tamsa, baltas / juodas, viršus / apačia, moteriškas / vyriškas, dešinė / kairė, sausas / šlapias, žalias / virtas* ir dar keletas tokių pat paprastų ir žinomų iš kasdienio gyvenimo. Vargu ar kas nors bandys prieštarauti tokio rinkinio pagrįstumui. Skirtingose tradicijose šios opozicijos gali reikštis savitai (pavyzdžiui, balta spalva gali būti šventės arba gedulo spalva arba ir viena, ir kita), jų reikšmę keičia ir laikas. Bet jos jokių būdu nepanaikinamos, nes ši schema pagrįsta pačia žmogaus ir žmonijos prigimtimi.

Štai, pavyzdžiui, mada. Ji „privalo“ kiekvienais metais ar netgi kiekvieną sezoną keistis (tai ir yra jos archetipinė idėja – reguliari kaita bėgant laikui), o variantai gali būti ir patys egzotiškiausi, ir tokie, apie kuriuos sakoma „gerai pamiršta sena“. Mada egzistavo visada, netgi pačiomis katastrofiškiausiomis aplinkybėmis, kada, atrodo, ji niekam negalėjo rūpėti (esama stulbinančių pasakojimų apie madą kalėjimuose ir lageriuose). Net į galvą nešauna laikyti madą reliktu: ji – viena iš mūsų gyvenimo sudedamųjų dalių. Pasaulio modelio sąvokoje slypi žmonių gyvenimo, taip pat ir kasdienio gyvenimo, pagrindų klasifikacija. Tai ne paskutinės instancijos tiesa, bet aprašymo būdas, ir jis bus aktualus tol, kol nebus atrastas kitas. Pasaulio modelis sutvarkytas taip, kad susidorotų su bet kokių didžiųjų tautų kraustymusi.

D. M.: Sakoma, kad praeities pažinimas padeda suprasti dabartį ir ateitį. Kaip Jūs manote, ar įmanoma homogenizuoti Europos kultūrą, o gal tokia yra jos raidos tendencija? Šiuo metu kartais painiojamos patriotizmo ir nacionalizmo sąvokos, abi jas vertinant vienodai neigiamai. Gal viena iš priežasčių (suprantu, kad jų turėtų būti daug), dėl kurių įvairiose Europos šalyse daugėja kraštutinio nacionalizmo apraiškų, yra tai, kad po traumos, Europos patirtos nacizmo metais, įtartina ėmė atrodyti ir natūrali meilė savo tėvynei ar, kaip sakė Aleksandras Puškinas, „Любовь к родному пепелищу, / Любовь к отеческим гробам“?

T. C.: Bet taip pat sakoma, kad vienintelė istorijos pamoka yra tai, kad iš jos nieko nepasimokoma. O dar baisesnis dalykas – nekultūringumas ir neišmanymas.

Be kita ko, tai tampa nepilnavertiškumo komplekso priežastimi, sąlygoja nesugebėjimą identifikuotis. Ultrapatriotai ir jų ultraoponentai iš esmės tokie ir yra, iš to kyla jų agresija.

Mes visi sukurti pagal vieną pavyzdį ir panašumą – ir visi esam nepakartojami (kaip rašė Osipas Mandelštam, „Не сравнивай, живущий несравним“). Turėti teisę rinktis, o kartu ir gerbti kito pasirinkimą – atrodytų, tai taip paprasčiausia! (Pamilti kitą, aišku, sunkiau). Bet neišeina. Mes, netgi atsikratę totalitarinių režimų, atsisakome vidinės laisvės todėl, kad laisvė – sunki našta ir didelė atsakomybė. Laisvė mus ištinka tada, kai išmokstame apsiriboti.

„Любовь к родному пепелищу, / Любовь к отеческим гробам“ – taip, aš kitaip nesugebu, esu prisirišusi prie gimtųjų vietų. Bet man dažnai būna gėda dėl savo šalies, taip pat gėdijuosi ir kai kurių savo pačios poelgių. Tačiau tokiais atvejais nebandau guostis, kad kam nors dar blogiau. Čia kalbu ne tik apie save ir savo šalį, bet apie kiekvieną šalį ir kiekvieną žmogų.

D. M.: Kaip Jūs manot, kodėl šiandien nyksta poreikis mokėti mintinai mėgstamiausius eilėraščius?

T. C.: Mes (vyresnioji karta) buvome įsitikinę, kad mokėti eilėraščius mintinai ir juos deklamuoti – tai tradicija, iš senosios gimnazijos perėjusi į mūsų mokyklą (Vakarų Europoje, kiek žinau, tokios praktikos nėra). Aišku, tai ir inteligentijos (plačiau to žodžio prasme) tradicija. Bet, tarkim, aš iš prigimties esu skaitytoja, o ne klausytoja, deklamacijų visą gyvenimą nemėgau, o visokių žaidimų „atspėk, kas tai“ vaikystėje ir jaunystėje bijojau (baimė, kylanti iš savimeilės: o jei neatspėsiu ir suklysiu...).

Iš vaikystės mintinai moku daugybę eilėraščių (ačiū senelei, kuri išugdė „privalomą“ meilę skaitymui, muzikai, tapybai. Tėvai dirbo, mane augino senelė). Pralaidžiu universiteto metus, per kuriuos buvo papildytos poezijos sancaupos, ir per einu prie semiotikos ir Sidabro amžiaus poezijos tyrinėjimų, taigi prie jau minėtos Maskvos–Tartu semiotikos mokyklos („mokyklos“ kaip mokslo krypties), prie noro surasti tada mums nežinomų, nespausdinamų poetų. Šiandien, kaip ir daugelis, nežinau, ką daryti su mašinėlė perrašytais Gumiliovu, Mandelštamu, Kuzminu, Achmatova, Pasternaku; dabar viskas išspausdinta, o išmesti – ranka nekyla.

Namuose vykę seminarai, svarstymai, pasikeitimas „atradimais“, eilėraščių analizė, įtakų, citatų paieškos reikalavo plėsti savąjį poezijos bloką, visada būti pasiruošus ką nors iš jo ištraukti. Bet mes eilėraščių nedeklamuodavome, o ieškodavome

juose panašių ir kontrastingų motyvų, poetikos, leksikos. Stengdavomės iššifruoti prasmes, o tam reikia mokėti eilėraščius mintinai. Pasakysi eilutę ar netgi žodį – ir tau būtinai, perfrazuojant Tiutčevą, žodis atsiliepia. Tiesą sakant, taip ir atsirado interteksto, vieningo poetinio teksto teorija. Iš jo kiekvienas poetas pasiima tai, kas jam sava, sutapdamas ar ginčydamasis su kitais. Lingvistika davė pradžią naujai disciplinai – teksto, ir poetinio, ir prozinio, struktūros analizei. Bet man atrodo, kad vis dėlto pradžioje buvo poezijos žodis ir to pagrindas – meilė poezijai.

Manau, kad mėgti eilėraščius, mokėti juos mintinai, deklamuoti (turiu galvoje tikrąją poeziją) – ši tradicija išlieka gyva. Aišku, tai tinka tik tam tikro rato žmonėms, bet taip buvo visada. Man ypač malonu matyti jaunus tokius poezijos mylėtojus: sprendžiu pagal kolegas ir mokinius, pagal gyvus interneto žurnalus, pagal poezijos vakarų ir konferencijų, skirtų poezijai, kiekį. Kai girdžiu „Padėkite man surasti eilėraščių“, „Kas autorius?“, „Iš kur šitos eilutės?“, prisimenu senus laikus, kai taip pat siekėme prasibrauti prie poezijos, nors dažnai visai dėl kitų priežasčių (tai buvo draudimų, „uždarų bibliotekų fondų“ ir pan. laikai, kurių dabar nebesinori prisiminti).

D. M.: Tatjana Vladimirovna, ką Jūs skaitote tiesiog savo malonumui?

T. C.: Profesija mane išmokė skaityti tuo pačiu metu ir savo malonumui, ir darbui. Sakyčiau, savo malonumui skaitau poeziją – ir senąją, ir šiuolaikinę. Jei tik įstengiu, skaitau originalo kalba (netgi jei tenka varginančiai bandyti susivokti, pasiremiant žodynu ar paraleliniu vertimu). Nesu tikra, kad emocinis įspūdis paskui neperteka į mokslinį straipsnį. Taip atsitiko su Kavafiu, kurį jūs paminėjote pačioje pradžioje, bet ne tik su juo. Iki šiol gailiuosi, kad nespėjau kartu su sūnumi parašyti straipsnio, kuriame būtų lyginamos Vergilijaus *Georgikos* ir Donelaičio *Metai*.

Ir vis dėlto: 2009 m. Maskvoje buvo atidarytas Rusijos Mokslų Akademijos Slavistikos instituto Baltų-slavų tyrinėjimų centras (jam vadovauja Viačeslavas Vs. Ivanovas). Į atidarymą suvažiavo baltai, slavai, baltistai ir slavistai iš įvairių miestų ir šalių ir viskas vyko su devizu, kuris paimtas iš Donelaičio!

O Dieve duok mums, kad, šventes visas nulydėję
Irgi sulaukę Naujmetį bei šventai pasidžiaugę,
Vėl susikviestumbim kaimyniškai pasisveikint.

(Paskutinė eilutė tinka ir atsakymui į jūsų klausimą apie tautinius santykius...)